

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ

ФАКУЛЬТЕТ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ
ОСВІТИ ТА УПРАВЛІННЯ

КАФЕДРА УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Ректор Дніпропетровського
державного університету
внутрішніх справ

_____ **Андрій ФОМЕНКО**

____.____.2020

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ»

Освітній ступінь: магістр

Спеціальність: 281 «Публічне управління та адміністрування»

Освітня програма: «Публічне управління та адміністрування»,
наказ № 641 від 31.08.2020

Статус навчальної дисципліни: нормативна
Мова навчання: українська

Дніпро – 2020

Проблеми та перспективи розвитку місцевого самоврядування в Україні //
Робоча програма навчальної дисципліни. – Дніпро : Дніпропетровський
державний університет внутрішніх справ, 2020. – 14 с.

РОЗРОБНИК:

Шевченко С.О., завідувач кафедри управління та адміністрування факультету соціально-психологічної освіти та управління Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, доктор наук з державного управління, професор, Заслужений працівник освіти України

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Чикаренко І.А., завідувач кафедри менеджменту та управління проектами Дніпропетровського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України, доктор наук з державного управління, доцент

Петренко О.С., доцент кафедри державного управління та місцевого самоврядування Дніпропетровського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України, кандидат наук з державного управління, доцент

Розглянуто на засіданні оперативної наради кафедри управління та адміністрування
26.08.2020, протокол № 18

Рекомендовано Науково-методичною радою університету
27.08.2020, протокол № 12

Схвалено Вченою радою університету, рекомендовано для використання в освітньому процесі протягом 5 років
27.08.2020, протокол № 12

Метою вивчення навчальної дисципліни «Проблеми та перспективи розвитку місцевого самоврядування в Україні» є формування у слухачів сучасних теоретичних і практичних знань, умінь і навичок щодо особливостей розвитку місцевого самоврядування в системі публічного управління в Україні.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Проблеми та перспективи розвитку місцевого самоврядування в Україні» є формування у здобувачів:

- знань щодо теоретико-методологічних основ здійснення місцевого самоврядування та визначення об'єктивних передумов виникнення місцевого самоврядування як форми народовладдя, про основні теорії походження місцевого самоврядування та напрями розвитку теорії місцевого самоврядування на сучасному етапі життя суспільства;

- знань про організаційно-правові основи діяльності представницьких і виконавчих органів місцевого самоврядування в Україні;

- знань та вмінь щодо теоретичних та практичних основ здійснення реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні.

Передумови для вивчення навчальної дисципліни «Проблеми та перспективи розвитку місцевого самоврядування в Україні». Вивчення дисципліни «Проблеми та перспективи розвитку місцевого самоврядування в Україні» має міждисциплінарний характер. Він інтегрує відповідно до свого предмету знання з державного управління та інших освітніх і наукових галузей: філософських, історичних, соціологічних, психологічних, юридичних, вивчається після навчальних дисциплін «Публічна служба», «Публічна політика. Право в публічному управлінні», «Стратегічне управління».

Результати вивчення навчальної дисципліни «Проблеми та перспективи розвитку місцевого самоврядування в Україні».

Згідно з вимогами освітньої програми здобувачі повинні

знати:

- теоретичні та прикладні засади вироблення й аналізу публічної політики, основ та технологій прийняття управлінських рішень;

- знати основні засади національної безпеки та уміти попереджати й нейтралізувати виклики і загрози національним інтересам України в межах своєї професійної компетенції;

вміти :

- розв'язувати складні задачі публічного управління та адміністрування, враховуючи вимоги законодавства, виявляти правові колізії та проблеми, розробляти проекти нормативно-правових актів для їх усунення;

- використовувати сучасні статистичні методи, моделі, цифрові технології, спеціалізоване програмне забезпечення для розв'язання складних задач публічного управління та адміністрування;

- визначати пріоритетні напрями впровадження електронного урядування та розвитку електронної демократії;
- здійснювати ефективне управління інноваціями, ресурсами, ризиками, проектами, змінами, якістю, застосовувати сучасні моделі, підходи та технології, міжнародний досвід при проектуванні та реорганізації управлінських та загальноорганізаційних структур;
- розробляти національні/регіональні програмні документи щодо розвитку публічного управління, використовуючи системний аналіз і комплексний підхід, а також методи командної роботи.
- здійснювати ефективну комунікацію, аргументувати свою позицію, використовувати сучасні інформаційні та комунікаційні технології у сфері публічного управління та адміністрування на засадах соціальної відповідальності, правових та етичних норм;
- представляти органи публічного управління й інші організації публічної сфери та презентувати для фахівців і широкого загалу результати їх діяльності;
- розробляти обґрунтовані управлінські рішення з урахуванням питань європейської та євроатлантичної інтеграції, враховувати цілі, наявні законодавчі, часові та ресурсні обмеження, оцінювати політичні, соціальні, економічні та екологічні наслідки варіантів рішень;
- планувати і здійснювати наукові та прикладні дослідження у сфері публічного управління та адміністрування, включаючи аналіз проблематики, постановку цілей і завдань, вибір та використання теоретичних та емпіричних методів дослідження, аналіз його результатів, формулювання обґрунтованих висновків;
- використовувати системні знання про механізми, методи та інструменти публічного управління в різних сферах, секторах, галузях, комплексах національної економіки;
- використовувати інноваційні соціальні технології, механізми соціального діалогу, альтернативного вирішення спорів як інструменти забезпечення громадянської злагоди, державно-громадського партнерства в процесах вироблення, реалізації та оцінювання публічної політики в площині перетину сфер управління, економіки, публічної діяльності;
- розробляти і впроваджувати ефективні організаційні структури в територіальних громадах, методи й інструменти управління ними спрямовані на вирішення актуальних проблем їх розвитку.

Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Концептуальні засади місцевого самоврядування як форми публічної влади

Місцеве самоврядування: поняття та сутність. Основні теорії походження місцевого самоврядування (теорія вільної громади; громадівська теорія; державницька теорія; теорія муніципального дуалізму; теорія належного

врядування). Сфера компетенції місцевого самоврядування. Принципи, функції та завдання місцевого самоврядування. Конституційні основи місцевого самоврядування в Україні. Нормативно-правова база місцевого самоврядування України.

Тема 2. Система місцевого самоврядування в Україні.

Основні етапи становлення і розвитку місцевого самоврядування в Україні. Система органів місцевого самоврядування України. Територіальна громада. Сільська, селищна, міська рада. Сільський, селищний, міський голова. Виконавчі органи сільської, селищної, міської ради. Староста. Районні та обласні ради. Органи самоорганізації населення. Районні в місті ради. Рівні місцевого самоврядування. Асоціації місцевого самоврядування.

Тема 3. Особливості формування органів місцевого самоврядування, їхні повноваження.

Принцип розподілу повноважень в органах місцевого самоврядування. Завдання, компетенція та повноваження місцевого самоврядування та його органів. Власні та делеговані повноваження органів місцевого самоврядування. Об'єднані територіальні громади. Повноваження районних та обласних рад. Порядок організації виборів до місцевих рад. Вибори посадових осіб місцевого самоврядування. Порядок формування місцевих, районної та обласної рад. Проблеми формування виконавчих органів місцевого самоврядування. Місцеві референдуми, загальні збори громадян, місцеві ініціативи, громадські слухання.

Тема 4. Децентралізація влади.

Дефініція поняття «децентралізація влади». Розвиток ідей децентралізації влади у світі. Принципи децентралізації влади. Принцип субсидіарності. Виміри децентралізації влади: політичний, адміністративний, економічний та фінансовий. Деконцентрація. Делегування. Деволюція. Децентралізація державних витрат. Децентралізація державних доходів. Правова і організаційна самостійність. Еволюція ролі органів місцевого самоврядування України у вирішенні питань місцевого значення. Європейська хартія місцевого самоврядування.

Тема 5. Реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні.

Проблеми місцевого самоврядування в Україні, які потребують розв'язання. Мета реформування місцевого самоврядування в Україні. Шляхи і способи розв'язання проблем місцевого самоврядування в Україні. Забезпечення доступності та якості публічних послуг. Досягнення оптимального розподілу повноважень між органами місцевого самоврядування та органами виконавчої влади. Визначення обґрунтованої територіальної основи для діяльності органів місцевого самоврядування та органів виконавчої влади. Добровільне об'єднання територіальних громад. Новий адміністративно-територіальний устрій України.

Тема 6. Фінансові ресурси органів місцевого самоврядування та сучасні фінансові інструменти розвитку територіальних громад.

Матеріальна основа місцевого самоврядування в Україні. Місцеві бюджети та особливості їх ресурсного забезпечення. Створення належних матеріальних, фінансових та організаційних умов для забезпечення виконання органами місцевого самоврядування власних і делегованих повноважень. Фінансова, бюджетна та фіскальна децентралізація влади. Інструменти державної підтримки соціально-економічного розвитку громад. Місцеві запозичення. Інвестиції та інвестиційна привабливість території. Гранти та міжнародна фінансова допомога. Ефективне управління активами, що перебувають в власності територіальних громад. Співробітництво територіальних громад.

Засоби діагностики знань

Для навчальної дисципліни «**Проблеми та перспективи розвитку місцевого самоврядування в Україні**» засобами діагностики знань (успішності навчання) виступають: лекційні, семінарські заняття, індивідуальна та самостійна робота, підсумковий контроль.

Загальна підсумкова оцінка з дисципліни складається з суми балів за результатами:

- поточного контролю (30 б.) – на підставі участі слухача у семінарських заняттях;
- індивідуальної та самостійної роботи слухача (30 б.) – на підставі виконання та захисту відповідних завдань;
- підсумкового контролю (40 б.) – на підставі заліку.

Критерії оцінювання аудиторної роботи здобувачів вищої освіти

БАЛИ	ПОЯСНЕННЯ
5	Відмінний рівень компетентності. Питання, винесені на розгляд, засвоєні у повному обсязі; на високому рівні сформовані необхідні практичні навички та вміння; всі навчальні завдання, передбачені планом заняття, виконані в повному обсязі. Під час заняття продемонстрована стабільна активність та ініціативність. Відповіді на теоретичні питання, розв'язання практичних завдань, висловлення власної думки стосовно дискусійних питань ґрунтуються на глибокому знанні чинного законодавства, теорії, історії публічного управління та правозастосовної практики
4	Добрий рівень компетентностей. Питання, винесені на розгляд, засвоєні у повному обсязі; в основному сформовані необхідні практичні навички та вміння; всі передбачені планом заняття навчальні завдання виконані в повному обсязі з неістотними вадами. Під час заняття продемонстрована ініціативність. Відповіді на питання, розв'язання практичних завдань, висловлення власної думки стосовно дискусійних питань переважно ґрунтуються на знанні

	чинного законодавства, теорії, історії публічного управління та правозастосовної практики
3	Достатній рівень компетентностей. Питання, винесені на розгляд, у цілому засвоєні; практичні навички та вміння мають поверхневий характер, потребують подальшого напрацювання та закріплення; навчальні завдання, передбачені планом заняття, виконані, деякі види завдань виконані з помилками
2	Недостатній рівень компетентностей. Питання, винесені на розгляд, засвоєні частково, прогалини у знаннях не носять істотного характеру; практичні навички та вміння сформовані недостатньо; більшість навчальних завдань, передбачених планом заняття, виконані, деякі види завдань містять істотні помилки, які потребують подальшого усунення
1	Мінімальний рівень компетентностей. Здобувач не готовий до заняття, не знає більшої частини програмного матеріалу, з труднощами виконує завдання, невпевнено відтворює терміни й поняття, що розглядалися під час заняття, допускає змістовні помилки, не володіє відповідними вміннями і навичками, необхідними для розв'язання професійних завдань
0	Незадовільний рівень компетентностей. Відсутність на занятті

За самостійну та індивідуальну роботу здобувач вищої освіти отримує бали після виконання наступних видів завдань, які оцінюються згідно з їх складністю та визначаються викладачем.

Критерії оцінювання самостійної та індивідуальної роботи здобувачів вищої освіти

БАЛИ	ВИД ЗАВДАННЯ
15	Написання творчої роботи (есе) за тематикою, визначеною викладачем
15	Написання та публікація тез доповіді на конференції всеукраїнського чи регіонального рівня
Мах 5 за одне питання	Самостійне опрацювання теоретичних питань
Мах 5 за одну презентацію	Підготовка презентацій в форматі PowerPoint з обраних тем (групова або індивідуальна)

Незалежно від кількості набраних балів під час аудиторної роботи всі здобувачі вищої освіти виходять на підсумковий контроль.

Форма підсумкового контролю успішності навчання

Підсумковий контроль – це перевірка рівня засвоєння знань, навичок, вмінь та інших компетентностей за певний період навчання (навчальний семестр, навчальний рік).

Відповідно до навчального плану підсумковий контроль із навчальної дисципліни **«Проблеми та перспективи розвитку місцевого самоврядування в Україні»** передбачений для заочної форми навчання у формі заліку (II семестр).

Залік із перевірки компетентності з навчальної дисципліни складається письмово або усно. Максимальна кількість балів з підсумкового контролю становить 40 балів.

Оцінювання компетентності здобувача вищої освіти під час підсумкового контролю здійснюється шляхом встановлення відповідного рівня знань за кожне питання. Виставляючи рівень компетентності, науково-педагогічний працівник має його обґрунтувати, керуючись логікою та наявними критеріями.

Критерії оцінки знань з дисциплін кафедри для підсумкового контролю (залік)

1. Виконання теоретичної частини завдання – max 20 балів.

БАЛИ	ПОЯСНЕННЯ
18 – 20	Теоретичне питання розкрито повно та ґрунтовно, з використанням не тільки обов'язкової, а й додаткової літератури
14 – 17	Теоретичне питання в цілому розкрито, однак допущені деякі неточності. Обов'язкова література опрацьована не в повному обсязі
10 – 13	Сутність питання визначено правильно, але розкрито неповністю, допущені деякі помилки. Обсяг обов'язкової літератури використаний частково
7 – 9	Сутність питання визначено правильно, але розкрито частково, допущені суттєві помилки в термінології, без впливу на загальне розуміння питання. Опрацьовано лише 2 – 3 джерела обов'язкової літератури
3 – 6	Сутність питання розкрито недостатньо, поверхово, не розкрито більшість його окремих положень, допущені грубі помилки, що вплинули на загальне розуміння проблеми. Обов'язкова література не опрацьована
0 – 2	Сутність питання не розкрито взагалі. Поверхово розкрито лише окремі положення питання. Допущені суттєві помилки, що значно вплинуло на загальне розуміння проблеми

2. Виконання практичної частини завдання – max 20 балів.

БАЛИ	ПОЯСНЕННЯ
18 – 20	Практичне питання вирішено повністю. Зроблено достатньо повний висновок
14 – 17	Практичне питання в цілому розкрито, однак допущені деякі неточності. Поверхово зроблений висновок
10 – 13	Практичне питання вирішено правильно, але розкрито неповністю. Допущені незначні помилки. Висновок зроблений частково
5 – 9	Практичне питання вирішено правильно, але розкрито частково, допущені суттєві помилки в термінології, без впливу на загальне розуміння питання. Висновок не сформульовано
1 – 4	Практичне питання розкрито недостатньо, поверхово, не визначено більшість його окремих положень, допущені грубі помилки, що вплинули на загальне розуміння проблеми. Висновок не зроблено
0	Практичне питання не розв'язане

Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачено навчальною дисципліною

Для успішного освоєння дисципліни слухачами необхідна наявність ноутбука, проектора, доступ до мережі Інтернет, фліпчарт, кольорові фломастери.

Додаток 1.1.
до Робочої програми з навчальної дисципліни
«Проблеми та перспективи розвитку місцевого
самоврядування в Україні»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор Дніпропетровського
державного університету
внутрішніх справ

_____ **Лариса НАЛИВАЙКО**
_____ 2020 р.

ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Проблеми та перспективи розвитку місцевого самоврядування в Україні»

Освітній ступінь: магістр

Спеціальність: 281 «Публічне управління та адміністрування»

на 2020/2021 навчальний рік

Форма навчання: ЗАОЧНА Обсяг: 3 кредити ЄКТС (90 годин)

Факультет: Соціально-психологічної освіти та управління

Курс 1 Група МЗ – ПУА – 021

№ теми згідно з РПНД	Назва теми (згідно з РПНД)	Загальний обсяг годин	Аудиторна робота				Самостійна та індивідуальна робота
			Всього	Лекції	Семінари	Практ. заняття	
1.	Концептуальні засади місцевого самоврядування як форми публічної влади	16	1	1			15
2.	Система місцевого самоврядування в Україні	16	1	1			15
3.	Особливості формування органів місцевого самоврядування, їхні повноваження	16	1	1			15
4.	Децентралізація влади	18	3	1		2	15
5.	Реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні	12	2		2		10
6.	Фінансові ресурси органів місцевого самоврядування та сучасні фінансові інструменти розвитку територіальних громад	12	2			2	10
Разом за семестр		90	10	4	2	4	80
Форма підсумкового контролю		залік					

Розглянуто і схвалено на засіданні оперативної наради кафедри управління та адміністрування, протокол від 26 серпня 2020 р. № 18

Керівник кафедри

Сергій ШЕВЧЕНКО

ІНФОРМАЦІЙНЕ ТА МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Основні нормативні акти

1. Європейська хартія місцевого самоврядування. Рада Європи; Хартія, Міжнародний документ від 15.10.1985. URL : <https://cutt.ly/afxYwNn>.
2. Конституція України : закон України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. URL : <https://cutt.ly/3fQqGJG>.
3. Про державно-приватне партнерство : Закон України від 01 лип. 2010 р. № 2404-VI. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2404-17>.
4. Про державну службу : закон України від 10 груд. 2015 р. № 889-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19>.
5. Про добровільне об'єднання територіальних громад : закон України від 05 лют. 2015 р. № 157-VIII. URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/157>.
6. Про запобігання корупції : закон України від 14 жовт. 2014 р. № 1700-VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18>.
7. Про засади державної регіональної політики : Закон України від 05 лют. 2015 р. № 156-VIII. URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/156>.
8. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021 – 2027 роки : постанова Кабінету Міністрів України від 05 сер. 2020 р. URL : <https://cutt.ly/NfxTV6j>.
9. Про місцеве самоврядування в Україні : закон України від 21 трав. 1997 р. № 280/97-ВР. URL : <https://cutt.ly/ufQqDlb>.
10. Про ратифікацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони : Закон України від 16 вер. 2014 р. № 1678-VII. URL : <https://cutt.ly/CfxT13N>.
11. Про службу в органах місцевого самоврядування : закон України від 7 чер. 2001 р. № 2493-III. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2493-14>.
12. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні : розпорядження Кабінету Міністрів України від 1 квіт. 2014 р. № 333-р. URL : <https://cutt.ly/GfQwX8v>.
13. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року : указ Президента України від 30 вер. 2019 року №722/2019. URL : <https://www.president.gov.ua/documents/7222019-29825>.

Підручники

1. Галузеве управління / наук.-ред. колегія : М. М. Іжа (співголова), В. Г. Бодров (співголова) та ін. 2011. 648 с.
2. Державне управління : підручник : у 2 т. / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України ; ред. кол. : Ю. В. Ковбасюк (голова), К. О. Ващенко (заст. голови), Ю. П. Сурмін (заст. голови) [та ін.]. К. ; Дніпропетровськ : НАДУ, 2013. Т. 2. 324 с.

3. Методологія державного управління / наук.-ред. колегія : Ю. П. Сурмін (співголова), П. І. Надолішній (співголова) та ін. 2011. 692 с.

4. Публічне врядування / наук. ред. кол. : В. С. Загорський (голова), С. О. Телешун (співголова) та ін. – ЛРІДУ НАДУ при Президентові України. – Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2011. – 630 с.

5. Теорія державного управління / наук.-ред. колегія : В. М. Князєв (співголова), І. В. Розпутенко (співголова) та ін. 2011. – 748 с.

6. Територіальне управління / наук.-ред. колегія : О. Ю. Амосов, О. С. Ігнатенко (співголова) та ін. Харків. : Магістр, 2011. 408 с.

Навчальні посібники, інші дидактичні та методичні матеріали

1. Державне та регіональне управління : навч. посібник / С. І. Архієреєв [та ін.] ; ред. С. І. Архієреєв ; Нац. техн. ун-т «Харків. політехн. ін-т». Харків : Іванченко І. С., 2018. 127 с.

2. Державне управління : основи теорії, історія і практика : навч. посіб. / В. Д. Бакуменко, П. І. Надолішній, М. М. Їжа, Г. І. Арабаджи // За заг. ред. Надолішнього П. І., Бакуменка В. Д. – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2009. 394 с.

3. Практичні рекомендації з питань формування спроможних територіальних громад / авт. кол. : С. М. Серьогін, Н. А. Липовська, В. М. Дрешпак [та ін.]. Вип. 1. Д. : ДРІДУ НАДУ, 2015. 32 с.

Монографії та інші наукові видання:

1. Treschov M. World experience of local finances management. *Visegrad Journal on Human Rights*. Bratislava : Pan-European University Faculty of Law, 2018. Vol. 2, Nr. 1. P. 157 – 161.

2. Бакуменко В. Д. Формування державно-управлінських рішень: проблеми теорії, методології, практики : монографія / В. Д. Бакуменко; редкол. : В. М. Князєв, П. І. Надолішній, М. І. Мельник [та ін.] ; Укр. акад. держ. упр. при Президентові України. К. : Вид-во УАДУ, 2000. 328 с.

3. Бюджетно-податкова політика України в умовах децентралізації : монографія / О.Ю. Бобровська, Т.А. Крушельницька, С.М. Серьогін [та ін.] ; за заг. ред. О.Ю. Бобровської, Т.А. Крушельницької. – Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2016. – 164 с.

4. Ганущак Ю. І. Реформа територіальної організації влади / Ю. Ганущак; Швейцарсько-український проект «Підтримка децентралізації в Україні – DESPRO». К. : ТОВ «Софія-А», 2013. 160 с.

5. Дробот І.О. Децентралізація державного управління земельними ресурсами територіальної громади / І. Дробот // Публічне адміністрування: теорія та практика. – 2015. – Вип. 2 (14) – [Електрон. ресурс]. – Режим доступу : [http://www.dridu.dp.ua/zbirnik/2015-02\(14\)/21.pdf](http://www.dridu.dp.ua/zbirnik/2015-02(14)/21.pdf).

6. Казюк Я.М. Місцеве самоврядування в умовах децентралізації влади в Україні : колективна монографія / кол. авт.; за заг. ред. Р.М. Плюща. – К. : РІДНА МОВА, 2016. – С. 545 – 593.

7. Колтун В.С. Закономірності та тенденції розвитку місцевого самоврядування: комплементарний підхід: монографія / В.С. Колтун. – К. : НАДУ, вид-во «Фенікс», 2015. – 360 с.
8. Крушельницька Т. А., Мунько А.Ю. Методологічні основи дослідження системи місцевих фінансів в умовах децентралізації влади в Україні. *Visegrad Journal on Human Rights*. 2019. № 3 (Part 1). С. 146 – 151.
9. Крушельницька Т. А., О. Матвеєва О. Ю. Формування бюджетів об'єднаних територіальних громад в умовах децентралізації. *Публічне управління та митне адміністрування*. 2015. № 2. С. 160 – 168.
10. Місцеве самоврядування в Україні: сучасний стан та основні напрями модернізації : наук. доп. / [редкол. : Ю.В. Ковбасюк, К.О. Ващенко, В.В. Толкованов та ін.] ; за заг. ред. д-ра наук з держ. упр., проф. Ю. В. Ковбасюка. – К. : НАДУ, 2014. – 128 с.
11. Мунько А.Ю. Зміни ціннісних орієнтирів у політичній сфері в контексті постіндустріального суспільства. *Теорія та практика державного управління*. Харків : Магістр, 2020. Вип. 1. С. 42 – 47.
12. Мунько А.Ю. Процедура дефолту органу місцевого самоврядування: досвід для України. *Ефективність державного управління*. Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2020. Вип. 1. С. 173 – 183.
13. Трещов М. М. Еволюція ролі органів місцевого самоврядування в ресурсному забезпеченні місцевих бюджетів України: нормативно-правовий аспект / М. М. Трещов // *Visegrad Journal on Human Rights*. – Bratislava : Pan-European University Faculty of Law, 2017. – Vol. 2, Nr. 4. – С. 159 – 164.
14. Трещов М. М. Моделювання процесів стратегічного управління ресурсним забезпеченням місцевих бюджетів. *Держава та регіони*. – Запоріжжя : Класич. приват. ун-т, 2017. № 3 (59). С. 180 – 187.
15. Трещов М. М. Децентралізація як засіб ресурсної самодостатності територіальних громад: теоретичний аспект. *Державне управління та місцеве самоврядування*. Дніпропетровськ : ДРІДУ НАДУ, 2015. Вип.2 (25). С. 60–69.
16. Трещов М.М. Концептуальні засади стратегічного управління ресурсним забезпеченням місцевих бюджетів : монографія / М.М. Трещов – Дніпро, ДРІДУ НАДУ : Моноліт, 2018. – 308 с.
17. Формування та реалізація інноваційної соціально орієнтованої моделі розвитку територій в Україні / О. Ю. Бобровська, Т. О. Савостенко, О. В. Каховська [та ін.] ; за заг. ред. О. Ю. Бобровської, Т. О. Савостенко. Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2016. 124 с.
18. Шевченко С. О. Аналіз поняттєво-категорійного апарату дослідження процесу гуманізації професійної підготовки публічних службовців. *Наукові праці*. Серія : Державне управління. Миколаїв : ЧДУ ім. Петра Могили, 2015. Вип. 252. Т 263. С. 184 – 190.

2. Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт Президента України: <http://www.prezident.gov.ua>.
2. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України: // <http://www.kmu.gov.ua>.
3. Офіційний сайт Верховної Ради України: <http://www.rada.gov.ua>.

4. Офіційний сайт Нацдержслужби України: <http://www.nads.gov.ua>.
5. Офіційний сайт Міністерства розвитку громад та територій України: <https://www.minregion.gov.ua>.
6. Децентралізація влади в Україні: <https://decentralization.gov.ua>.

Розглянуто і схвалено на засіданні оперативної наради кафедри управління та адміністрування, протокол від 26 серпня 2020 р. № 18.

Керівник кафедри

Сергій ШЕВЧЕНКО

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ
ФАКУЛЬТЕТ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ ТА
УПРАВЛІННЯ
КАФЕДРА УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ
ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ ТА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ»

Освітній ступінь: магістр

Спеціальність: 281 «Публічне управління та адміністрування»

Освітня програма: «Публічне управління та адміністрування»,

наказ № 641 від 31.08.2020

Форма навчання: заочна

Група МЗ – ПУА – 021

у 2020/2021 навчальному році

Плани семінарських (практичних)
занять обговорені та схвалені на
засіданні оперативної наради
кафедри управління та
адміністрування
протокол від 26 серпня 2020 року
№ 18

Керівник кафедри
д.держ. упр., професор

Сергій ШЕВЧЕНКО

Дніпро – 2020

РОЗРОБНИК:

Шевченко С.О., завідувач кафедри управління та адміністрування факультету соціально-психологічної освіти та управління Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, доктор наук з державного управління, професор, Заслужений працівник освіти України

Тема 1. Концептуальні засади місцевого самоврядування як форми публічної влади

Основні поняття, терміни та категорії, що підлягають опануванню: місцеве самоврядування; теорія вільної громади; громадівська теорія; державницька теорія; теорія муніципального дуалізму; теорія належного врядування; компетенції місцевого самоврядування; принципи, функції та завдання місцевого самоврядування; конституційні основи місцевого самоврядування; нормативно-правова база місцевого самоврядування України.

Завдання для самостійної та індивідуальної роботи до Теми 1

1. Принципи, функції та завдання місцевого самоврядування.
2. Конституційні основи місцевого самоврядування в Україні.
3. Нормативно-правова база місцевого самоврядування України.
4. Відображення принципів місцевого самоврядування в діяльності органів та посадових осіб місцевого самоврядування.

Рекомендована література до теми 1

14. Європейська хартія місцевого самоврядування. Рада Європи; Хартія, Міжнародний документ від 15.10.1985. URL : <https://cutt.ly/afxYwNn>.
15. Конституція України : закон України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. URL : <https://cutt.ly/3fQqGJG>.
16. Про місцеве самоврядування в Україні : закон України від 21 трав. 1997 р. № 280/97-ВР. URL : <https://cutt.ly/ufQqDlb>.
17. Про службу в органах місцевого самоврядування : закон України від 7 чер. 2001 р. № 2493-III. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2493-14>.
18. Державне управління : підручник : у 2 т. / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України ; ред. кол. : Ю. В. Ковбасюк (голова), К. О. Ващенко (заст. голови), Ю. П. Сурмін (заст. голови) [та ін.]. К. ; Дніпропетровськ : НАДУ, 2013. Т. 2. 324 с.
19. Методологія державного управління / наук.-ред. колегія : Ю. П. Сурмін (співголова), П. І. Надолішній (співголова) та ін. 2011. 692 с.
20. Публічне врядування / наук. ред. кол. : В. С. Загорський (голова), С. О. Телешун (співголова) та ін. – ЛРІДУ НАДУ при Президентові України. – Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2011. – 630 с.
21. Теорія державного управління / наук.-ред. колегія : В. М. Князєв (співголова), І. В. Розпутенко (співголова) та ін. 2011. – 748 с.
22. Територіальне управління / наук.-ред. колегія : О. Ю. Амосов, О. С. Ігнатенко (співголова) та ін. Харків. : Магістр, 2011. 408 с.

Тема 2. Система місцевого самоврядування в Україні

Основні поняття, терміни та категорії, що підлягають опануванню етапи становлення і розвитку місцевого самоврядування в Україні; система органів місцевого самоврядування України; територіальна громада; об'єднана

територіальна громада; сільська, селищна, міська рада; сільський, селищний, міський голова; виконавчі органи ради; староста; районна рада; обласна рада; органи самоорганізації населення; асоціації місцевого самоврядування.

Завдання для самостійної індивідуальної роботи до Теми 2

1. Виконавчі органи сільської, селищної, міської ради.
2. Староста.
3. Районні та обласні ради.
4. Органи самоорганізації населення.
5. Районні в місті ради.
6. Рівні місцевого самоврядування.
7. Асоціації місцевого самоврядування.

Рекомендована література до теми 2

1. Бакуменко В. Д. Формування державно-управлінських рішень: проблеми теорії, методології, практики : монографія / В. Д. Бакуменко; редкол. : В. М. Князєв, П. І. Надолішній, М. І. Мельник [та ін.] ; Укр. акад. держ. упр. при Президентові України. К. : Вид-во УАДУ, 2000. 328 с.
2. Європейська хартія місцевого самоврядування. Рада Європи; Хартія, Міжнародний документ від 15.10.1985. URL : <https://cutt.ly/afxYwNn>.
3. Конституція України : закон України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. URL : <https://cutt.ly/3fQqGJG>.
4. Про місцеве самоврядування в Україні : закон України від 21 трав. 1997 р. № 280/97-ВР. URL : <https://cutt.ly/ufQqDlb>.
5. Територіальне управління / наук.-ред. колегія : О. Ю. Амосов, О. С. Ігнатенко (співголова) та ін. Харків. : Магістр, 2011. 408 с.

Тема 3. Особливості формування органів місцевого самоврядування, їхні повноваження

Основні поняття, терміни та категорії, що підлягають опануванню: розподіл повноважень в органах місцевого самоврядування; завдання, компетенція та повноваження органів місцевого самоврядування; власні та делеговані повноваження; об'єднані територіальні громади; вибори до місцевих рад; порядок формування місцевих, районної та обласної рад; місцеві референдуми; загальні збори громадян; місцеві ініціативи; громадські слухання.

Завдання для самостійної та індивідуальної роботи до Теми 3

1. Порядок організації виборів до місцевих рад.
2. Вибори посадових осіб місцевого самоврядування.
3. Порядок формування місцевих, районної та обласної рад.
4. Проблеми формування виконавчих органів місцевого самоврядування.
5. Місцеві референдуми.
6. Загальні збори громадян.
7. Місцеві ініціативи.

8. Громадські слухання.

Рекомендована література до теми 3

1. Методологія державного управління / наук.-ред. колегія : Ю. П. Сурмін (співголова), П. І. Надолішній (співголова) та ін. 2011. 692 с.
2. Про місцеве самоврядування в Україні : закон України від 21 трав. 1997 р. № 280/97-ВР. URL : <https://cutt.ly/ufQqDlb>.
3. Про службу в органах місцевого самоврядування : закон України від 7 чер. 2001 р. № 2493-III. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2493-14>.
4. Публічне врядування / наук. ред. кол. : В. С. Загорський (голова), С. О. Телешун (співголова) та ін. – ЛПІДУ НАДУ при Президентіві України. – Львів : ЛПІДУ НАДУ, 2011. – 630 с.
5. Теорія державного управління / наук.-ред. колегія : В. М. Князєв (співголова), І. В. Розпутенко (співголова) та ін. 2011. – 748 с.
6. Територіальне управління / наук.-ред. колегія : О. Ю. Амосов, О. С. Ігнатенко (співголова) та ін. Харків. : Магістр, 2011. 408 с.

Тема 4. Децентралізація влади

Практичне заняття – 2 години

План

1. Еволюція ролі органів місцевого самоврядування України у вирішенні питань місцевого значення.
2. Ретроспективний аналіз впровадження децентралізації влади в Україні.

Основні поняття, терміни та категорії, що підлягають опануванню: децентралізація влади; принципи децентралізації влади; принцип субсидіарності; виміри децентралізації влади: політичний, адміністративний, економічний та фінансовий; деконцентрація; делегування; деволюція; децентралізація державних витрат; децентралізація державних доходів; Європейська хартія місцевого самоврядування.

Завдання для самостійної та індивідуальної роботи до Теми 4

1. Децентралізація державних витрат.
2. Децентралізація державних доходів.
3. Правова і організаційна самостійність органів місцевого самоврядування.
4. Європейська хартія місцевого самоврядування.

Рекомендована література до теми 4

1. Ганущак Ю. І. Реформа територіальної організації влади / Ю. Ганущак; Швейцарсько-український проект «Підтримка децентралізації в Україні – DESPRO». К. : ТОВ «Софія-А», 2013. 160 с.

2. Дробот І.О. Децентралізація державного управління земельними ресурсами територіальної громади / І. Дробот // Публічне адміністрування: теорія та практика. – 2015. – Вип. 2 (14) – [Електрон. ресурс]. – Режим доступу : [http://www.dridu.dp.ua/zbirnik/2015-02\(14\)/21.pdf](http://www.dridu.dp.ua/zbirnik/2015-02(14)/21.pdf).

3. Казюк Я.М. Місцеве самоврядування в умовах децентралізації влади в Україні : колективна монографія / кол. авт.; за заг. ред. Р.М. Плюща. – К. : РІДНА МОВА, 2016. – С. 545 – 593.

4. Колтун В.С. Закономірності та тенденції розвитку місцевого самоврядування: комплементарний підхід: монографія / В.С. Колтун. – К. : НАДУ, вид-во «Фенікс», 2015. – 360 с.

5. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні : розпорядження Кабінету Міністрів України від 1 квіт. 2014 р. № 333-р. URL : <https://cutt.ly/GfQwX8v>.

6. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року : указ Президента України від 30 вер. 2019 року №722/2019. URL : <https://www.president.gov.ua/documents/7222019-29825>.

Тема 5. Реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні

Семінарське заняття – 2 години

Основні поняття, терміни та категорії, що підлягають опануванню: проблеми місцевого самоврядування в Україні; мета реформування місцевого самоврядування в Україні; шляхи і способи розв'язання проблем місцевого самоврядування в Україні; забезпечення доступності та якості публічних послуг; досягнення оптимального розподілу повноважень між органами місцевого самоврядування та органами виконавчої влади; визначення обґрунтованої територіальної основи для діяльності органів місцевого самоврядування; добровільне об'єднання територіальних громад; новий адміністративно-територіальний устрій України.

План

1. Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні.
2. Визначення обґрунтованої територіальної основи для діяльності органів місцевого самоврядування та органів виконавчої влади.
3. Добровільне об'єднання територіальних громад.
4. Новий адміністративно-територіальний устрій України.

Завдання для самостійної та індивідуальної роботи до Теми 5

1. Основні правові інструменти Ради Європи з питань місцевого і регіонального розвитку.
2. Європейська хартія місцевого самоврядування. Всесвітня декларація місцевого самоврядування.

3. Додатковий протокол до Європейської хартії місцевого самоврядування.

4. Європейська стратегія щодо інновацій та належного врядування на місцевому рівні.

Рекомендована література до теми 5

1. Ганущак Ю. І. Реформа територіальної організації влади / Ю. Ганущак; Швейцарсько-український проект «Підтримка децентралізації в Україні – DESPRO». К. : ТОВ «Софія-А», 2013. 160 с.

2. Дробот І.О. Децентралізація державного управління земельними ресурсами територіальної громади / І. Дробот // Публічне адміністрування: теорія та практика. – 2015. – Вип. 2 (14) – [Електрон. ресурс]. – Режим доступу : [http://www.dridu.dp.ua/zbirnik/2015-02\(14\)/21.pdf](http://www.dridu.dp.ua/zbirnik/2015-02(14)/21.pdf).

3. Казюк Я.М. Місцеве самоврядування в умовах децентралізації влади в Україні : колективна монографія / кол. авт.; за заг. ред. Р.М. Плюща. – К. : РІДНА МОВА, 2016. – С. 545 – 593.

4. Колтун В.С. Закономірності та тенденції розвитку місцевого самоврядування: комплементарний підхід: монографія / В.С. Колтун. – К. : НАДУ, вид-во «Фенікс», 2015. – 360 с.

5. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні : розпорядження Кабінету Міністрів України від 1 квіт. 2014 р. № 333-р. URL : <https://cutt.ly/GfQwX8v>.

6. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року : указ Президента України від 30 вер. 2019 року №722/2019. URL : <https://www.president.gov.ua/documents/7222019-29825>.

Тема 6. Фінансові ресурси органів місцевого самоврядування та сучасні фінансові інструменти розвитку територіальних громад

Практичне заняття – 2 години

Основні поняття, терміни та категорії, що підлягають опануванню: матеріальна основа місцевого самоврядування; місцеві бюджети; ресурсне забезпечення місцевих бюджетів; фінансова, бюджетна та фіскальна децентралізація влади; інструменти державної підтримки соціально-економічного розвитку громад; місцеві запозичення; інвестиції; інвестиційна привабливість території; гранти; міжнародна фінансова допомога; ефективне управління активами, що перебувають власності територіальних громад; співробітництво територіальних громад.

План

1. Інструменти державної підтримки соціально-економічного розвитку громад.

2. Case study (аналіз проєктів розвитку територій, що реалізуються коштом державного фонду регіонального розвитку).

3. Місцеві запозичення.

Завдання для самостійної та індивідуальної роботи до Теми 6

1. Інвестиції та інвестиційна привабливість території.
2. Гранти та міжнародна фінансова допомога.
3. Ефективне управління активами, що перебувають власності територіальних громад.
4. Співробітництво територіальних громад.

Рекомендована література до теми 6

19. Бюджетно-податкова політика України в умовах децентралізації : монографія / О.Ю. Бобровська, Т.А. Крушельницька, С.М. Серьогін [та ін.] ; за заг. ред. О.Ю. Бобровської, Т.А. Крушельницької. – Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2016. – 164 с.
20. Крушельницька Т. А., Мунько А.Ю. Методологічні основи дослідження системи місцевих фінансів в умовах децентралізації влади в Україні. *Visegrad Journal on Human Rights*. 2019. № 3 (Part 1). С. 146 – 151.
21. Крушельницька Т. А., О. Матвеева О. Ю. Формування бюджетів об'єднаних територіальних громад в умовах децентралізації. *Публічне управління та митне адміністрування*. 2015. № 2. С. 160 – 168.
22. Мунько А.Ю. Процедура дефолту органу місцевого самоврядування: досвід для України. *Ефективність державного управління*. Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2020. Вип. 1. С. 173 – 183.
23. Трещов М. М. Еволюція ролі органів місцевого самоврядування в ресурсному забезпеченні місцевих бюджетів України: нормативно-правовий аспект / М. М. Трещов // *Visegrad Journal on Human Rights*. – Bratislava : Pan-European University Faculty of Law, 2017. – Vol. 2, Nr. 4. – С. 159 – 164.
24. Трещов М. М. Моделювання процесів стратегічного управління ресурсним забезпеченням місцевих бюджетів. *Держава та регіони*. – Запоріжжя : Класич. приват. ун-т, 2017. № 3 (59). С. 180 – 187.
25. Трещов М. М. Децентралізація як засіб ресурсної самодостатності територіальних громад: теоретичний аспект. *Державне управління та місцеве самоврядування*. Дніпропетровськ : ДРІДУ НАДУ, 2015. Вип.2 (25). С. 60–69.
26. Трещов М.М. Концептуальні засади стратегічного управління ресурсним забезпеченням місцевих бюджетів : монографія / М.М. Трещов – Дніпро, ДРІДУ НАДУ : Моноліт, 2018. – 308 с.

ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ
з навчальної дисципліни
«Проблеми та перспективи розвитку місцевого самоврядування
в Україні»

1. Назвіть основні ознаки місцевого самоврядування.
2. Розкрийте визначення місцевого самоврядування відповідно до Конституції України та Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні».
3. Розкрийте основні принципи місцевого самоврядування в Україні.
4. Дайте характеристику децентралізації влади, назвіть форми децентралізації.
5. Як Ви розумієте принцип субсидіарності?
6. Розкрийте сутність теорії вільної громади.
7. Дайте характеристику громадівської теорії.
8. Охарактеризуйте державницьку теорію.
9. У чому полягає сутність теорії муніципального дуалізму?
10. Назвіть основні групи конституційні норми, які визначають основи регулювання відносин у сфері місцевого самоврядування в Україні.
11. Розкрийте структуру та основні положення Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні».
12. Розкрийте особливості місцевого самоврядування.
13. У чому полягає специфіка громадських слухань?
14. У чому полягає специфіка загальних зборів громадян за місцем проживання?
15. У чому полягає специфіка місцевої ініціативи?
16. Які норми мають бути зафіксовані в статуті територіальної громади?
17. У чому полягає зміст поняття «локальна норматворчість»?
18. Охарактеризуйте територіальну громаду як первинний елемент системи місцевого самоврядування в Україні.
19. Розкрийте основні риси сільської, селищної, міської ради.
20. Розкрийте статус сільського, селищного, міського голови.
21. Охарактеризуйте виконавчі органи сільської, селищної, міської ради.
22. Охарактеризуйте старосту в системі місцевого самоврядування.
23. Розкрийте основні риси районних та обласних рад.
24. Дайте характеристику органів самоорганізації населення.
25. Розкрийте особливості районних в місті рад.
26. Назвіть основні завдання асоціацій місцевого самоврядування.
27. Назвіть представницькі органи місцевого самоврядування в Україні.
28. Назвіть виконавчі органи місцевого самоврядування.
29. Розкрийте структуру органів місцевого самоврядування.
30. У чому полягає особливість здійснення місцевого самоврядування в м. Києві.

31. Розкрийте класифікацію посадових осіб місцевого самоврядування в Україні.
32. У чому сутність понять «завдання», «компетенції» та «повноваження» місцевого самоврядування та його органів.
33. Розкрийте зміст загальної компетенції сільських, селищних, міських рад.
34. Назвіть питання, віднесені до виключної компетенції сільських, селищних, міських рад.
35. Розкрийте повноваження виконавчих органів сільських, селищних, міських рад.
36. У чому полягає зміст понять «власні» та «делеговані» повноваження органів місцевого самоврядування?
37. Розкрийте повноваження районних та обласних рад.
38. Розкрийте зміст та особливості делегування повноважень місцевим державним адміністраціям.
39. Охарактеризуйте загальні питання та принципи організації місцевих виборів в Україні.
40. Розкрийте основні положення виборів сільського, селищного, міського голови.
41. Розкрийте основні положення виборів депутатів місцевих рад.
42. Розкрийте основні положення виборів старости.
43. Розкрийте порядок формування місцевих рад.
44. Назвіть особливості проведення місцевих референдумів, загальних зборів громадян, місцевих ініціатив, громадських слухань.
45. Назвіть основні завдання реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні.
46. Розкрийте напрями удосконалення територіальної організації місцевого самоврядування в Україні та перспективи змін Конституції України щодо визначення основ територіального устрою.
47. Охарактеризуйте основи добровільного об'єднання територіальних громад.
48. Назвіть основні форми співробітництва територіальних громад.
49. Охарактеризуйте основні положення Європейської хартії місцевого самоврядування та визначте проблеми її імплементації в Україні.
50. Назвіть основні принципи, які визначені в Європейській стратегії щодо інновацій та належного врядування на місцевому рівні.

Розглянуто і схвалено на засіданні оперативної наради кафедри управління та адміністрування, протокол від 26 серпня 2020 р. № 18.

Керівник кафедри

Сергій ШЕВЧЕНКО